

ter prineso našemu narodu obilo praktične koristi za življenje. Samoumevno je, da buren aplavz po predavanju ni izostal.

Nato se je dnevni red za 2 uri prekinil. Žal, da nas je g. prof. s svojo cenjeno soprogo in hčerjo moral zaradi odhoda vlaka že ob 1/2. uri ostaviti; obljubil pa je ob slovesu, da je voljan priti kdaj pozneje predavat v kakem posebnem poglavju ali operaciji. Želimu mu še prav mnoga leta najkrepkejšega zdravja!

Po obedu so se sestali referentje za revizijo učnih načrtov na pogovor glede v dnevnem redu podanih navodil. Predsednik staln. kont. odbora je konstatoval, da nekatere teh točk nasprotujejo tačasnim zakonitim določbam in zdravim razumom ter so po mnenju c. kr. dež. šol. nadzornika za izdelovanje omenjenih referatov nevezalne. Tako bi bila n. pr. razdelitev učne stvarine na 7 šol. let (dokler jih imamo še dasi le na papirju 8), enostavno nesmiselno; ravnotako ne vemo, kako bi prišli samo do 26 učnih ur za obvezne predmete, dočim jih imamo propisanih de facto do 30! Morda pa tudi na merodajnih mestih smatrajo nemšino za neobvezan predmet, ki v teh 26 urah ne sme biti vstet? Ljudstvo bi godrnjalo, če bi začeli v 1. šolskem letu pouk v čitanju in pisanju šele v 4. mesecu. Zakasnelo bi bilo preložiti začetek pismenega računanja in slovnicega pouka v 4. šolsko leto. So slabo nadarjeni učenci, ki pridejo na to stopnjo šele zadnja leta obiskovanja, ko že impertinentno izostajajo; taki se pismenega računanja ne naučijo nikoli. Dasi o nemščini kot de fakto neobveznem predmetu za slovenske ljudske šole pri reviziji učnih načrtov ni niti najmanjše omenbe, vendar je važno vprašanje, ali se smejo v bodoče (po reviziji) ure za ta predmet odšepavati materinščini in obveznim predmetom, ali pa se naj dodajo uram za obvezne predmete (če jih bo samo 26!) ter se dotični učitelji za nje posebe nagradijo, ker so obremenjeni bolj kot njihovi nemški tovariši v deželi z isto plačo.

Prosta zabava je bila precej — mlačna: brez godbe in malone brez petja. Petje bi naj učiteljstvo tega okraja gojilo z večjo vneto! Saj je vendar krasen užitek za uho in srce, če zadoni iz izvežbanih grl — in s takimi razpolaganji — mila slovenska pesem! S tem bi imponirali zunaj tudi ljudstvu ter našim nepoklicanim kritikom. Treba pa je za uresničenje tega predloga vsaj malo dobre volje in 1—2 vaj. Prevodnji pa naj za take prilike izbirajo pesmi vselega značaja. Dvignimo se tedaj iz pevske letargije!

Kje se vrši zborovanje meseca julija se je menda pozabilo določiti, a umestno bi bilo zborovati pri Sr. Jurju ob Ščavnici, upajmo pri „neobrezanem“ gostilničarju!

Savinjsko učiteljsko društvo. Na občnem zboru dne 9. t. m. so bili zopet izvoljeni Rudolf Vrabl, predsednik; Ivan Zotter, podpredsednik; Ivan Jakše, tajnik; Srečko Pečar, blagajničar.

Delegata za glavno skupščino „Zaveze“: tov. Ivan Jakše in gospa B. Jakšetova. Namestnika: tov. Pečar in Košir.

Trst.

Trž. učit. društvo. (Predavanje prof. dr. Iv. Merharja.) Dne 2. junija je predaval v tržaškem učit. dr. društveni član dr. Iv. Merhar o predmetu: Pesništvo, s posebnim ozirom na slovensko, in to zopet v prvi vrsti na naše moderno. Jako zanimiv predmet je še pridobil po simpatičnem načinu podavanja učnega predavatelja. Z napetostjo so poslušali slušatelj izbora, mestoma z zdravdovtipnostjo zaslojena izvajanja govornikova ter ga končno nagradili z burnim odobravanjem. Bila je le ena sodb: To predavanje je bilo toliko v celoti, kolikor v podrobnostih pravi umetniški užitek.

Par besedi o predavanju samem, ker v podrobnosti se spuščati, to bi bilo kot poseči z okorno roko v fino spredeno pajčevino. Utrgal bi nit ter morebiti pokvaril vtisk, ki so ga nesli poslušalci s seboj.

V uvodu je podal odlični predavatelj jasen pregled raznih umetniških strok, jih definiral ter obenem tudi pokazal z drastičnimi zgledi, kakšnih konkretnih sredstev se poslužujejo razne umetnosti, da potom naših čutil vplivajo na naše estetično čustvovanje. Prešel je potem na pesništvo, ki je glede konkretnih sredstev (t. j. jezika) na najslabših nogah. Govoril je potem obširneje o jeziku kot organskem produktu človeškega duševnega razvoja, o jeziku, vedno še razvijajočem se ter stremecem iz prvotne plastičnosti do abstraktnosti. Omenil je pri tem angleški jezik, ki je v slednjem pogledu na višku ter ravno zaradi tega podaja pesniku največ težko. Omenil je še, kako mora vsak pesnik študirati svoj jezik, a na to je prešel na pesniški jezik in metriko. Pri tem nas je opozoril na marsikaj. Tako n. pr. na spondeje, ki jih slov. jezik ne pozna. Stritar je, bržkone na podlagi Prešernovega tozadevnega epigrama predlagal nekake „umetne“ spondeje. „Ali, kar je ponarejeno, je navadno slabo in često celo prepovedano,“ je dostavil predavatelj. Opozoril nas je govornik tudi na napačno definicijo o rimi ali stiku, ki se vleče trdovratno skozi vse izdaje Janežič-Sketove slovnice. Po tej definiciji bi se rima morala skladati z zlogom, kar pa večinoma ni res. Rima in deloma mera ni bistveni del dovršenega pesniškega proizvoda.

Omenil je predavatelj, koliko neopravičenih predsodkov biva glede tega še med čitajočo publiko. In o tej priliki je pripovedoval o svojem sestanku z rajnikom Gregorčičem, šest tednov pred smrtjo poslednjega. Gregorčič se je tedaj izrazil o naših modernih pesnikih: „Ja, saj ti ne poznajo ne mere ne rime!“ katera površna sodb je predavatelja presenetila. Res, da so naši „moderni“, prvič preveč zaupajoči svoji osebnosti, drugič zaradi pomanjkanja primernih sredstev za izražanje finih duševnih razpoloženj, često povsem pozabili na obliko. To je bil njihov greh, kakor je bil pogrešek gotovih pesnikov, ki so pred njimi delovali na polju naše poetike, da so obtičali slednjim v sami formalnosti. A prvi pesniki naše „moderne“ so se slednjič vendarle „našli“ in visoko povzpeli.

Nato nam je podal predavatelj v markantnih obrisih pregled slov. pesništva. Od protestantskih cerkvenih pesmi preko „kurniške“ poezije Marko Pohlinove šole in Vodnika je prešel na našega genialnega Franceta, ki je s svojimi maloštevilnimi poezijami podal med drugim tudi pravo praktično pesniško šolo za bodočega slov. pesnika. Dotaknil se je Levstika, Stritarja, Jenka in Gregorčiča ter se pomudil pri Aškrcu in njegovi sicer enolični ali individualni in kot iz enega kova izliti pesniški obliki. Obširneje je razpravjal o naši „moderni“, osobito pa o Zupančiču ter tudi citiral par verzov iz njegovih najnovejših del v zglede pesniškega jezika.

Dotaknil se je slednjič bistva pesnikove psihe ter slednjič zaključil s prav pogojenimi opazkami o umetniški vzgoji naše mladine. Kot glavne momente slednje točke bi omenil sledeče besede g. predavatelja: otrok naj se navadi gledati, t. j. opazovati, sam od sebe. Učiteljica naj mu bo v prvi vrsti prosta priroda. Ali nikar ne „posojujemo“ svojih (časih predsodkov slepih) oči otroku. Časih ima navna otroška sodb a kakšnem umetniškem izdelku mnoga filozofije v sebi.

A kaj bom dalje lomil kosti temu izbornemu predavanju. Vesel bi bil zagledati ga v celoti v tisku.

Razveselila nas je slednjič vest, da nam hoče podati tovariš doktor v prihodnji zimski sezoni cel ciklus društvenih predavanj. Upamo, da se to tudi uresniči. F. P. I.

Srednješolski vestnik.

**** Matura na Idrijski realki.** Pismena matura se je pričela 8. t. m. in je trajala do 11. Ustna pa bo dne 7., 8. in 9. julija pod predsedstvom c. kr. deželnega šolskega nadzornika Frana Hubada. Vpisovanje v prvi realni razred se vrši dne 1. julija, sprejemni izpiti pa so 2. julija. Slovenski starši, vpišite svoje sinove v edino slovensko državno realko v Idriji!

**** Kdo bo novi gimnazijski ravnatelj v Gorici?** Kakor znano, pojde sedanji gimn. ravnatelj Franc Simzig s koncem šolskega leta v pokoj. Gotovo je Simzig izmed vseh ravnateljev, kar jih je dozdej službovalo na gimnaziji, najbolj priljubljen pri dijaštvu in pri profesorjih. Bil je sicer Lah, a deželan in kakor tak je prav dobro poznal naše razmere ter se je po njih taktno ravnal, tako da si je pridobil v kratkem zaupanje vseh strank. — Umestno je že danes vprašanje: Kdo bo novi ravnatelj? Če je vlada pametna, ne bo več delala eksperimentov z germanskimi ravnatelji. Na goriški gimnaziji sodi domačin, ki pozna naše razmere, kakor je bil to upokojeni Simzig. — Učni jezik na tem gimnaziju je žalbog, sicer nemški, a dijaštvo je po ogromni večini samo slovensko in laško, torej ni tu mesta nemškemu ravnatelju, ki bi prav gotovo provzročil prepire in sovraštva med profesorskimi zborom in med dijaštvom. Ker poznamo vladne nakane, zato opozarjamo že danes državne poslance, naj ne izpuste izpred oči vprašanja izpopolnitve ravnateljskega mesta na goriškem gimnaziju!

**** Sprejemanje učencev v I. razred c. kr. državne gimnazije v Trstu** se vrši dne 28. tm. od 3. do 6. pop. in dne 29. tm. od 9. do 12. ure predpoldne. Sprejemni izpiti se začne 30. tm. ob 3. ure popoldne in se bodo, če treba, nadaljevali dne 1. julija ob 3. ure pop. Sprejemali se bodo dečki, ki so že dovršili 10. leto ali ki ga dovršijo še tekom tekočega koledarskega leta. Ti naj pridejo v spremstvu svojih roditeljev ali njihovih namestnikov ter naj prinesejo seboj: zadnje šolsko izpovednico, krstni, oziroma rojstni list, izpovednico o cepljenih kozicah in izpovednico o zdravih očeh. Vsak učenec ima ob svojem vstopu plačati pristojbino K 7-20 (K 4-20 sprejemne pristojbine in 3 K prinosna za učna sredstva). Oni učenci, ki se odločijo za realno gimnazijo, se imajo ob svojem vpisu tozadevno izjaviti.

**** Izpraševalna komisija za slovensko stenografijo v Zagrebu** javlja, da se bodo izpiti iz slovenske stenografije vršili po Novakovem sistemu.

**** Dež. šolski nadzornik Lampl v Gradu** stoji v pokoj in sicer koncem letnega semestra. Njegov naslednik bode baje dr. Kauer, sedaj šolski nadzornik v Trstu.

**** Pismena matura na mariborski gimnaziji** se je vršila zadnji teden od pon-

deljka do četrtka. Delalo jo je 38 maturantov in 1 eksternist.

**** Zasebna ital. gimnazija v Pulju.** Lahki so ustanovili v Pulju zasebno ital. gimnazijo na stroške mestne občine. V seji mestnega šol. sveta dne 11. tm. je naznanil predsednik, puljski župan dr. Vareton, da bo gimnazija gotovo podržavljena že pred začetkom prihodnjega šol. leta. — To gre hitro z — Italijani!

**** Štiri gimnazije v Gorici.** V Gorici obstoji nemška državna gimnazija. Lahki snujejo svojo zasebno gimnazijo z laškim učnim jezikom, nadškof je že postavil poslopje za pristno klerikalno gimnazijo z nemškim učnim jezikom, slovenski klerikalci pa hočejo osrečiti Slovence še posebe s slovensko zasebno gimnazijo. Torej kar štiri gimnazije v Gorici! Slovenski klerikalci so deljeni glede gimnazije v dva tabora: Gregorčičeva struja hoče slovensko zasebno gimnazijo, novostrujarji z nadškofom vred pa se potegujejo za nadškofovo pristno klerikalno gimnazijo. Na strani novostrujarjev stoji večina duhovščine; torej se ta ne bo prav nič ogrevala za slovensko zasebno gimnazijo. „Novi čas“, glasilo goriških novostrujarjev, ki jih proglašajo „Slovenec“ za edine prave pristase S. L. S., piše, da ni zavoda na Goriškem, ki bi bil večje važnosti kakor je nadškofova gimnazija, iz katere pričakuje najgorečnejših duhovnikov, delavcev za klerikalizem.

**** Na c. kr. izobraževališču za učitelje v Gorici** se vrši pripravljenost za sprejem v I. tečaj dne 27. t. m. od 3. do 6. ure popoldne in 28. istega meseca od 9. do 12. ure zjutraj. — Priglasiteljice se morajo predstaviti ravnateljstvu v spremstvu staršev, oz. njihovih namestnikov, s krstnim listom, zadnjim šolskim izpovedalom in v pomanjkanju tega, z onim moralno-političkim in uradno zdravniškega izpovedala o duševno-telesnemu zdravstvenem stanju prosilke.

Književnost in umetnost.

Die sexuelle Aufklärung der Jugend. Notwendigkeit, Schranken und Auswüchse. Mit besonderer Berücksichtigung der sozialen Verhältnisse. Von Dr. Franz Walter, o. ö. Professor der Theologie an der Universität München. — Tako se zove 248 strani broječa knjiga, ki se jo dobi za 3 K 25 h pri tvrdki: Buchhandlung Ludwig Auer v Donauwörthu na Bavarskem.

Dandanes se najmodernejši pedagogi mnogo bavijo s seksualno pedagogiko. Naloga le-ta je jako kočljiva; zato dela preglavice odgojiteljem in učiteljem.

Glede tega vprašanja imamo že nekaj knjig, ki govore o seksualnem poučevanju. Izmed najboljših knjig te vrste je knjiga: „Die sexuelle Frage“, ki jo je spisal dr. med. August Forel, Dr. phil. et jur. h. c., bivši prof. psihiatrije in ravnatelj norišnice v Zürichu (v Švici). — Ta knjiga je prav obširna in broji 628 strani ter ima lepo in obširno vsebino. Nahaja se tudi v komenski okrajni učiteljski knjižnici. — Knjigo toplo priporočam v čitanje, ker je res jako zanimiva. — Zgoraj označena dr. Walterjeva knjiga, ki se pa ne nahaja v okrajni učiteljski knjižnici je nam tudi dobro došla. Učiteljstvu je v sedanjem času potrebna, da črpa iz nje velepotrebne nauke.

Vsebina knjige je: Predgovor in uvod. Potem pa: Erstes Kapitel. Die Notwendigkeit der sexuellen Aufklärung. I. Bedeutung des Problems und sein Zusammenhang mit der sexuellen Frage. II. Notwendigkeit der Aufklärung. Pflicht der Eltern. III. Art und Weise der Aufklärung. IV. Die Wirkung der Aufklärung auf das Kind. V. Sind die Eltern der Aufgabe gewachsen? VI. Woher gerade heute der Ruf nach Aufklärung? VII. Ueber das „Wann“ der Aufklärung.

Zweites Kapitel. — Schranken und Auswüchse der sexuellen Aufklärung der Jugend. I. Die Forderung: Nicht die Eltern, sondern die Schule soll die Kinder aufklären. II. Natur und Geschlechtsleben. III. Bedenken gegen die Verbindung von Aufklärung und naturgeschichtlichem Unterricht. I. Falsche Auffassung des Geschlechtslebens. 2. Schablone statt Individualisierung. 3. Abstumpfung des kindlichen Vertrauens. 4. Mangel des kindlichen Vertrauens. 5. Unterschied zwischen Tier und Mensch in sexueller Beziehung. IV. Maßhalten! V. Ueberschätzung der Wirkung der sexuellen Aufklärung. 1. Kann die Aufklärung für sich allein genügen? 2. Ohne Charakterpflege und Religion keine Besserung. VI. Schule und sexuelle Aufklärung. 1. Ausnahmefälle. 2. Religionsunterricht und Aufklärung. 3. Wozu die Schule berufen erscheint? Schlussbemerkungen.

Iz vseh delov odsejajo trojna vprašanja: I. Notwendigkeit der Aufklärung. Pflicht der Eltern.

II. Nicht die Eltern, sondern die Schule soll die Kinder aufklären.

III. Wann (čas) der Aufklärung.

Glede prve točke pravi pisatelj Walter ali ni bolje, da se roditelji pojasnil glede seksualnega življenja napram mladini vzdrže

ali ne, zakaj razni pedagogi trde, da je boljše molčati, nego govoriti o tem, prepustivši vse telesno razvijajoči se mladini. — Pisatelj dr. Walter pa piše tudi: „Wir behaupten, es sei Pflicht der berufenen Erzieher, in erster Linie der Eltern, das heranreifende Menschenkind sukzessiv, mit Ernst und Vorsicht, unter fortwährender Berücksichtigung und Verwertung religiöser Motive, die Kenntnis der so überaus wichtigen Materie einzuführen und gegen Gefahren zu schützen, in die der Unbelehrte und Unerzogene, sich hinein stürzt.“ — Pisatelj zahteva, da je dolžnost roditeljev to mladini pojasnjevati (menda če so roditelji za to sposobni. Pis.). — Nasprotno zopet tudi, da so drugi pedagogi, ki trde: „Nicht die Eltern, sondern die Schule soll die Kinder aufklären“, zakaj to spada v pouk prirodopisa (zoologije). Tudi Forel je tega nazora „vorausgesetzt, daß der Lehrer und die Lehrerin dies taktvoll anzugreifen verstehen.“ — Smelo rečem, da so taka pojasnila za učiteljstvo jako težka. Sicer je drugi svetovni kongres za zdravstveno in нравno odgojo v Bruslju od 1. do 6. sept. 1902 sprejel resolucijo: „Der Kongreß erachtet es für geboten, daß den Lehrern und Erziehern zur Pflicht gemacht werde, in vernunftgemäßer und fortschreitender Weise die heranwachsende Jugend aufzuklären über die Beziehungen zwischen den beiden Geschlechtern.“ — In končno vprašanje je: Kdaj naj se vrši to pojasnjevanje? To naj se vrši — po dr. Walterju — po razmerah, t. j. pri deklicah, ki stoje bolj pod varstvom mater kasneje, pri dečkih pa prej. — „Lieber ein Jahr zu früh, als eine Stunde zu spät. Sie soll der Verführung zuvorkommen.“ — Tako dr. Walter. — To je sicer lahko rečeno, pa težje izvršeno. Vsekako seksualno vprašanje ni še nereseno in trebalo bo še mnogo časa, premišljevanja, motrivanja in ukrepljevanja, preden bo rešeno. Knjigo priporočam v uvaževanje. A. L.

Politiški pregled.

*** Velevažna zmaga v proračunskem odseku.** V seji proračunskega odseka dne 7. tm. je posl. dr. Ploj stal predlog, naj vlada izvaja § 27. statuta najvišjega sodnega dvora v vseh pravnih zadevah, o katerih se je v I. instanci razpravljalo v slovenskem jeziku, to je, da mora najvišja sodnija izdati sodb o slovenskih pravnih zadevah tudi v slovenskem jeziku. Referent krščanski socialec Mayer je izjavil, da bo ta predlog odstopil vladi v uvaževanje, s čemer pa predlagatelj dr. Ploj ni bil zadovoljen, marveč je zahteval, da se predlog da na glasovanje. Pri glasovanju je bil Plojev predlog sprejet z 23 proti 13 glasovom. Zanj so glasovali vsi Slovani in vsi socialni demokratje, proti pa nemški liberalci, nacionalci in krščanski socialisti, ki so tudi o tej priliki pokazali, da plavajo popolnoma v vodi Wolfa in Malika.

*** Ženska volilna pravica na Norveškem.** Norveški kralj je sankcioniral zakon, s katerim se razširi ženskam volilna pravica, vzlic temu, da je trgovinski minister kralju odsvetoval sankcijo. Drugi ministri so se izrekli za sankcijo. Trgovinski minister Arktander je iz tega navzkrižja s tovariši izvedel posledice in odstopil.

*** V pruskem deželnem zboru** so razpravljali o zakonskem predlogu glede zvišanja civilne liste pruskemu kralju. Socialno-demokratski poslanec Hoffmann je pobijal to predlogo in poudarjal nepotrebno zvišanja plače pruskemu kralju, ki po stari civilni listi dobiva na vsako sekundo eno marko in pol. — Delavec ne zasluži v petdesetih letih toliko, kolikor znaša plača pruskega kralja v enem letu. Predsednik je govornika večkrat prekinil in mu očital veleizdajstvo. Predloga je bila slednjič sprejeta z vsemi proti socialističkim glasovom.

*** Razpust parlamenta?** „Nar. Listy“ poročajo, da je vlada odločena razpustiti poslansko zbornico, če bi ne bil proračun sprejet v polnem obsegu.

Učiteljski vestnik.

Počitniško delo slov. učiteljskega.

Poroča Branistan.

(Konec)

Tako, tovariši! Tudi počitnice vam je temeljito in preudarno (smotno) izrabiti, zakaj dasi se vam obeta petletna šolska doba, vendar se po tem potu ni nadejati posebno modernih uredb in se bo najbrže zopet obtičalo na polno podrobnostih in mlenkosti. Občutili boste vse gorje šele pri svojem javnem dolovanju v življenju, če sedaj ne izkažete sami od pomoči tem nedostatkom. Ogromno, da, celo preobširno se vam zdi gradivo, ki ga obravnate v šoli, a vendar je malenkostno, da, nezadostno v primeri z zahtevami učiteljskega stanu in z njega življenjskimi potrebami.

Primanjkovalo vam bo v prvi vrsti jasnega vpogleda in spoznavanja družabnega življenja učiteljstva. Šola vas v tem pogledu skoro ne more dobro vzgojiti, dasi ji gre tudi v tem oziru učiteljstvo na roko in razpolago s

sredstvi, s katerimi bi se lahko vzgojili za dobre stanovske družabnike. Učiteljstvo je in bo poleg stanovskih smotrov zasledovalo tudi druge smotre, ki so posredno ali neposredno v stiku s stanovskimi interesi, ker je v to z ozirom na svoje stališče skoraj primorano in prisiljeno bodisi moralno ali materialno.

Podati vam statistično sliko izvenuradnega dela in delovanja učiteljstva bodisi na podlagi lastnih institucij ali pa drugih kulturno-narodnih postojank, žal, danes ne moremo. Neobhodna potreba pa je, da poznate v prvi vrsti vsa stanovska podjetja, ki si jih je učiteljstvo postavilo v stanovsko korist, in njih teoretično ureditev in proizvajanje, t. j. njih službo v praksi. Ni to težavna naloga za počitnice. Teoretično smo svojo stanovsko organizacijo skoro vse leto in pri vsaki priliki v vestniku obravnavali. Ne preostaja vam za počitnice ničesar drugega, nego proučevanje posameznih tez v praksi.

In kako to? Gotovo je v kraju, kjer imate svoje počitniško bivališče, ali v okolici tudi po več učiteljev. Ne ogiblje se jih! Gotovo te radi sprejmejo in ne bodo nevoljni, ako jim omeniš, da se interesiraš za bodoče svoje stanovsko delovanje in bi si pri njih rad nabral nazorov in kritike na podlagi izkušenj. Pogovorita se o naši kulturni, stanovski, gospodarski organizaciji. Vprašaj ga za mnenje o naših listih „Tovarišu“, „Popotniku“, „Domačem ognjišču“, „Naši Bodočnosti“, „Zvončku“. Kako je kaj stanovsko gibanje tovarišev in tovarišic v okolici? Kakšno razmerje je med mnenjem ljudstva do učiteljstva in kakšen je splošni položaj z ozirom na stališče stanu v ondodnem kraju? Kaj bi učiteljstvo še lahko storilo in ukrenilo v prid svojega stanu? Lahko dobi natančen vpogled in natančne informacije o položaju in delovanju posameznih stanovnikov. — Na ta način se bistre pojmi in se budi stanovska zavest. In to mora postati bodoča naloga vsakega slovenskega učiteljskega člana v počitnicah!

Pojdi potem zopet k drugemu, zjasni nazore in spoznal boš naše stanovsko telo, spoznal boš vrline našega stanovskega telesa, spoznal boš pa tudi rane našega telesa; in le če poznamo bolezen, za katero hramo, se lahko pozdravimo. Celoto pa le lahko spoznaš, če po analogiji znakov posameznikov sklepaš na celoto.

Širi naše stanovske liste, širi stanovsko zavest, širi smisel za naša stanovska podjetja! Proučuj naše stanovsko življenje!

A razen stanovskega življenja proučujte tudi stik našega stanu z narodom in proučujte narod sam. „Na delo med ljudstvo“ smo čuli glas, ki znači za učiteljstvo toliko kakor: „Demokratizirajte!“ Duševni aristokrat naj dvigne duševnega proletarca, da mu bo enak, to se pravi, biti demokrat in postopati demokratično da kloniš svoj ponos in prevzetnost v svrhu vzvišenih smotrov in ne da se le navidezno zatajiš, izbrablaš potem svoje navideznost v svoje sebične namene, pustiš proletarce umirati duševnega glada, se sam bogatiš — kakor to delajo danes po naši slovenski zemlji razni ljudski demagogi brez razlike političkih strank in klik. Na kulturno-prosvetno delo med ljudstvo!

Proučujte tudi to stran našega stanovskega dela med ljudstvom! Spoznavajte delovanje naših tovarišic in tovarišev v tem oziru! Proučujte, koliko in kako dela učiteljstvo v prid narodnim društvom in podjetjem, kakor čitalnicam, izobraževalnim društvom, knjižnicam telovadnim društvom, socialnim kurzom, predavanjem, pevskim društvom, gospodarskim podjetjem, diletantskim odrom itd. Proučujte in spoznavajte, v koliki meri nam bo pričeti s takimi podjetji na lastni podlagi, da odtegnemo izkoriščanje teh kulturnih podjetij političkim strankam, kar očitno ovira in škoduje stvari. Spoznavajmo se sami in spoznavajmo svoje delo, da ga lahko enotno uredimo, eventualno izboljšamo!

Ne stopajte pa v tem oziru samo do učiteljstva, stopite tudi med ljudstvo, med narod, da spoznate njega misli, voljo in želje. Informirajte se o mnenju ljudstva glede našega delovanja, da vemo temu primerno urediti svoje postopanje.

Spoznavajte ljudstvo, koliko je doveztno za naše ideje. Širite ob vsaki priliki med ljudstvom naše liste za mladino in ljudstvo: „Domače ognjišče“, „Naša Bodočnost“ in „Zvenčka“. Širite pa tudi naše mladinske in druge spise!

Izkušajte se vaditi v delovanju na narodno-prosvetnem polju, z ljudskimi predavanji itd. s svojim sodelovanjem pri narodno-prosvetnih podjetjih.

Tega vam menda šola ne bo prepovedala (v počitniškem času), če bi se pa le zgodilo, ostane to nov karakteristikon naših vzgojevalcev, ki ne pojmi, da bo gojenec čez leto in dan svoboden, samostojen človek! (Izgovorimo jasneje in temeljiteje, če bo potreba!)

Proučujte naše stanovsko življenje in delo, proučujte naše narodno-prosvetno delovanje in izkušajte se že sedaj seznaniti s tem delom tudi praktično! Toda ne samo za druge, tudi zase vam je poskrbeti v počitnicah, t. j. za svojo telesno in duševno izobrazbo, za razširjenje svojega duševnega obzora.

Prvemu delu svoje vzgoje lahko odslužite s pomočjo telovadnih društev in potovanja. Telovadna društva bi vam priporočali, da praktično pri njih delujete in vzpodbujate ljudstvo za telesno vzgojo ter se pri njih v počitnicah tudi sami telesno sistematično krepite. Vsak učitelj bodi Sokol! Pri tej priliki se spominjamo, da smo čuli od člana nekega dež. š. sv., da je baje ministristvo samo izdalo odlok, da imajo šolska vodstva nalog pospeševati telovadbo naraščaja pri telovadnih društvih. Koliko je na tem, se bomo natančneje informirali. To pa že danes lahko konstatujemo, da se o telesni vzgoji na naših učiteljskih ne more govoriti, ker se morajo vse v to določene ure uporabljati skoro izključno za teorijo, da pa v kljub temu dejstvu merodajni faktorji ovirajo telesno vzgojo svojih gojencev. To ne zaradi tega, ker pripoznavajo velik pomen telesne vzgoje, temveč zaradi pristranskih predsodkov, da, čisto zaradi diktature višjih c. kr. oblastev, ki po nešteti slučajih celo telesno vzgojo pospešujejo z največjo pristranostjo. Obžalovati moramo le s pedagoškega in splošno vzgojnega stališča take razmere, ker ta pristanost direktno nasprotuje — uničuje — deluje zdravim pedagoškim načelom!

Vsem nezdravim razmeram bo potuha od pomoči! Poleg drugih športov in iger bi vam priporočali v telesno vzgojo tudi potovanja. V tem oziru vam gre na roko „Prosveta“, ki je izdala za dijake v svrhu počitniškega potovanja seznam dijaških prenočišč in dijaške legitimacije. To idejo je pozdravljati in toplo priporočati. Potovanja bi vam posebno priporočali po naših jezikovnih mejah. Pomena in namena vsega tega menda ni potreba posebe razlagati. Posebe pa moramo poudarjati, da se na potovanju ne obračate le do tovarišev dijakov, temveč tudi do tovarišev učiteljev, ki vam bodo radi podali informacije o razmerah v posameznih krajih i. dr. Spoznavajmo se! V razgovoru z rojaki pa širite narodni čut in vse ideje, ki so potrebne zdravemu narodnemu organizmu!

Toda ne samo telesni, temveč tudi duševni vzgoji, t. j. samoizobrazbi, naj bo do posvečene počitnice. Ljubljanskim tovarišem bi postavil v tem oziru za smoter, da se pripravijo za kakršnekoli stroke poljudno-znanstvenih predavanj, s katerimi bodo predavali v šoli, v urah, ki so bile letos nalašč v to določene. Poslušajte se dane prilike in pravice! Drugim tovarišem je težko svetovati kak bližnji smoter od poklica, razen če ravnateljstvo samo dovoli gojiti predavanja in predavateljstvo med seboj. Da je stvarna debata neobhodno potrebna od predavanja, o tem ni potreba posebe govoriti. Izbijte si predsodek, da vam je dostop v znanost nedostopen! Ni treba, da bi morali reševati kaka težka vprašanja, dovolj je, da temeljito prečitate kako večje poljudno pisano znanstveno delo in si na podlagi tega napravite predavanje. Dobri nazori se tudi sprejemajo! Bibliografijo za posamezne stroke je težko navajati, priporočali bi pa, da se v tem oziru obrnete do kakega tovariša, ki se za to zanima, in gotovo vam rad pomaga z nasvetom iz zadrega. O predavanjih smo že itak obširneje govorili.

Glede čitanja bi tudi priporočali kritične razprave in nekatere revije, leposlovne in znanstvene, t. j. „Ljubljanski Zvon“, „Naše Zapiske“ i. dr. Namesto političkih časopisov bi svetovali skoro bolj kritični študij in razprave o politiki. Onim tovarišem, ki so večič kakega slovenskega jezika in se zanimajo za leposlovje, bi priporočali, da se seznanijo z literaturo in koristijo s tem svojim znanjem sebi, stanu in splošno slovenskemu narodu. Stopajmo na praktično stran slovanstva! Nešteto je še podrobnosti! Premišlujte o vsem, kar se vam je tu podalo! Delajte tudi v počitnicah v prid sebi, stanu in narodu, ker le v delu vidimo rešitev svojega stanu. Z zasmotrenim delom končujemo in z zasmotrenim delom bomo zopet pričeli drugo leto!

* * *

Tovarišem abiturientom in tovarišicam abiturientkam pa kličemo ob vstopu v naše vrste: Ne ogiblajte se nas! Spoznavajte nas in naša stremiljenja, potem nas sodite! In ravnajte se svobodno po svojem prepričanju!

Abiturientom in abiturientkam. Ko sem govoril lani z nekim učiteljem iz Švice, mi je povedal, da potuje tudi on v družbi več kolegov vsako leto kam. Tako so n. pr. mahnil lani proti severu, za letos imajo pa na programu našo Postojnsko jamo, Trst in Benetke. Na vprašanje, ali morda aranžira kakšno društvo ta potovanja, mi je odgovoril, da ne, pač pa se je dogovoril njegov letnik na razstanku, da priredi vsako leto večje ali manjše skupno potovanje. Domenili so se izprva, da bodo zlagali mesečno 5 frankov v ta namen, pozneje so pa poskočili tako, da plačujejo sedaj 20 frankov mesečno. Imponirala mi je ta ideja tolikanjbolj, ker sem se primerjal z nami. Tudi mi smo imeli njega dni priliko, da bi nam bila šinila enaka misel v glavo. Pisali smo namreč nalogo „Der bildende Wert des Reisens“. Sicer se ne spominjam več, kaj vse smo takrat napisali v potu svojega obraza. Prepričan sem pa, da smo sigurno priznavali in poudarjali na vse pretege naizobrazovalni moment potovanja. Da bi se dali navsezadnje naši nazori tudi kolikortoliko realizirati, o tem

se nam niti sanjalo ni. — Ako bi se mi posrečilo zbuditi s temi vrsticami v naših abiturientih, oz. abiturientkah isti ali slični sklep kot je zgoraj omenjeni, v svesti bi si bil, da se mi je posrečilo storiti dosti.

Kranjske vesti.

— **Na deželni kmetijski šoll na Grmu** je razpisana služba provizoričnega strokovnega učitelja za sadjarstvo, oziroma vinarstvo s prejemki VII. plačilnega razreda deželnih uradnikov, ki je enak X. plač. razredu državnih uradnikov. Prošnje je vložiti pri deželnem odboru do dne 15. julija t. l.

— **Posnemanja vredno.** Na ljubljanskem učiteljskem je od nekaj navada, da gojenke IV. letnika poklonijo ob slovesu kakšno stvar v spomin. Letos so se postavile gojenke na prav hvalevredno stališče in so kupile iz umetniške razstave v Jakopičevem paviljonu eno od tam razstavljenih vaz g. J. Zajca. Umetnik je gojenkam iz svoje iniciative v ceni precej popustil, kar s posebnim priznanjem konstatujemo! — Vrle Slovenke iz letošnjega IV. letnika učiteljskega stavljamo za zgled tudi drugim krogom, ki naj bi ob podobnih prilikah tudi tako ravnali.

— **Pred Kanoso.** Pišejo nam: Dne 19. maja je zborovala v Zatični pest Slomškarjev. Bili so to „odbrani“ zastopniki in „cvet“ Dolenjske — zlasti iz litijsko-krškega okraja s svojim nadzornikom na čelu. Zborovanje je počastil s svojim obiskom tudi — ne čudi se, tov. urednik! — vaš nekdanji dopisnik, ki se je tako bahavo s polnim imenom in značajem podpisaval pod svoje članke. Kdo bi si bil tedaj mislil, da pojde čez leto dni pred Kanoso! To je značaj, kremen! Trpke besede mi silijo pod pero, ki pa mi spriču takega sramotnega dejstva kar zastaja. Ne sodim preostro, ako rečem, da je bil dotičnik značaj, kakršnih ne manjka v Slomškariji. V zagovor pa mu bodi, da je fant mlad, ki ne ve, kaj hoče!

— **Okrajna učit. konf. za litijski okraj.** Dne 4. junija je imelo učiteljstvo litijskega okraja letno okrajno konferenco. Podati hočem kratko poročilo. Imeli smo tri izborna predavanja. Tov. Karel Humek, strokovni učitelj iz Krškega, nam je izvrstno predaval o praktični uporabi oblikoslovja v vsakdanjem življenju in to razjasnil s slikami na tabli. Za svoj trud pa je tudi žel veliko odobravanja in vsestranske hvalo. Ravno tako sta tudi v polnem obsegu zadovoljila poslušalce tovariša Janko Polak in njega soproga Marija Polakova z referatom o pouku, kakršnega zahteva od šole njen okoliš.

G. šolski nadzornik Ljudeti Stiasny pa nam je podal kakor vedno svoje izborno in nepristransko letno poročilo. Tudi se mu je izrekla od vse strani zaupnica, ker se ga zadnji čas brez potrebe napada. Omeniti hočem še volitev stalnega in knjižničnega odbora. Voliti bi se moralo, vsaj jaz tako mislim, vsako leto nov odbor, a pri nas delamo še bolj po starem. Predlaga se, da je najboljši, če ostane stari, da se preveč ne zamudimo, in kakor v kaki hribovski vasi pri občinskih sejah se lepo pokima in vzdigne roke, pa je dobro. Ste razumeli, tovariši in tovarišice! Po končanem dnevnem redu je bil bankeť pri g. Lajoviu v Litiji, ki nas je res točno in izvrstno postregel. Vsa čast in hvala mu! Vsakomur ga priporočamo, da ga poseti! — Prav na uho nekaterim povem, da bi bilo treba več kolegialnosti! Te v našem okraju, da odkrito povem — ni! Nekateri tovariši se drže kakor baroni ali grofi in tovarišice ravno tako. Saj se vendar poznamo, kdo in kaj da smo in koliko ima kdo plače. Več ponižnosti in prijaznosti! Pa brez zamere, morda bode v prihodnje drugače! — Z druge strani smo prejeli poročilo, ki ga tudi prijajljamo, da čujemo še drugi zvon. Naš dopisnik pravi: V soboto, dne 4. t. m., je imelo učiteljstvo litijskega okraja svojo uradno konferenco. O konferenci ne bom poročal, ker je vse le nekaka šablona. Zanimala pa bo marsikoga izjava, ki je konec konferencie podal — baje v imenu vsega učiteljstva — nek pisatelj in prikrit Slomškar. Izjavljal je, da vse učiteljstvo obsoja napade v „Slov. Narodu“ na velezaslužnega g. nadzornika. To je navadno štreberstvo! Sicer pa ni dotičnika nihče pooblastil dvigati kadilnice nadzorniku — Slomškarju. Sicer je pa v našem okraju sedaj precej nagnitih jabolk in treba bo korenite remendure. Aut — aut! Kar ni z nami, je proti nam, srednje poti pa ni! Če se je nadzornik prelevil, ni s tem rečeno, da se moramo tudi mi! Tako daleč pa tudi ne sega njegova oblast, da bi nas silil zatajiti svoja načela! — Ti dve poročili sta si v direktnem nasprotju. Kje srednja, zlata pot?

Štajerske vesti.

— **Šolski nadzornik za slovenske šole v mariborskem okr. glavarstvu.** Kakor poroča „Narodni Dnevnik“ iz dobro poučenih krogov, ostane še g. Schmoranzler navzlic imenovanju na učiteljskem na svojem mestu kot nadzornik, in sicer za mariborski in slovenjebistiški okraj. Le lenarški okraj se izroči drugemu nadzorniku — najbrže Dreflaku — v oskrbo.

— **V Grižah** je imenovana za poštarico g. Marija Černejeva, soproga tamoš-

njeja tov. nadučitelja. Svojo službo nastopi s 1. julijem.

— **Učiteljski imenovanji.** Imenovan je za učitelja-voditelja v Narapljah pri Ptujski gori def. učitelj v Žetalah A. Gabere. Na ljudsko šolo v celjski okolici je imenovan J. Kramer, učitelj v Braslovčah.

— **Iz Svetinjskega** poročajo: Okrajni šolski svet ormoški je imenoval namesto odstopivšega Leopolda Pettovarja za šolskega ogleda svetinjskega posestnika Aloj. Bogša iz Mihalovcev.

Splošni vestnik.

Za drugi milijon češke „Šolske Matice“ je zbranih doslej skoro že 80.000 K.

Zaplenjena protiklerikalna brošura. Znani hrvaški pisatelj in pedagog Davorin Trstenjak je napisal in izdal knjižico „Moderna šola“, v kateri razlaga pogubnost klerikalne šolske vzgoje. Knjižica se je z bliskovito naglico širila po Hrvaškem. Klerikali, videč, da ne morejo s svojimi „idejami“ preprečiti uspeha publikacije, so se zatekli k vladi, in državno pravdnstvo je zaplenilo knjižico, češ, da je z njo storjen zločin motenja vere. Tako pride pisatelj seveda tudi pred poroto, kar bo samo v korist svobodomiselnosti.

Priznanice mestnemu učiteljstvu. C. kr. mestni šolski svet ljubljanski je v svoji zadnji redni seji, ki se je vršila dne 31. maja t. l. sklenil, da se imajo izreči priznanja ali zahvale: prelatu Andreju Kalanu za vzorno vodstvo šole in lepe uspehe v „Marijanišču“; učiteljskemu zboru zasebne deške petrazrednice v „Marijanišču“ za prav dobre učne uspehe; učiteljicam Franciški Šušteršičevi, Jožefi Rakovčevi in Teodori Wernetovi na zasebni dekliški osemrazrednici v „Lichtenthurnovem sirotišču“ za odlične učne uspehe; učitelju Andreju Rapetu in učiteljici Danici Sinkovčevi na III. mestni deški ljudski šoli za lepe učne uspehe; učiteljicam: Emiliji Rojčevi, Margareti Cundrčevi, Albini Svetkovi, Josipini Kalinovi, Mariji Šerčevi, Franciški Zemmetovi, Mariji Čepinovi, Juliji Borowski, Mariji Mehletovi, Mariji Arselinovi in Mariji Meškovi na mestni slovenski dekliški osemrazrednici pri sv. Jakobu za lepe učne in vzgojne uspehe; učitelju Jakobu Furlanu za 25 letno prav uspešno delovanje na I. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani; učitelju Luki Jelencu za lepe učne uspehe, ki jih dosega ves čas svojega službovanja ravnatom; nadučitelju Antonu Likozarju na zasebni salezijanski šoli za lepe učne uspehe iz pisanja in risanja; učitelju Josipu Bezlaju na II. mestni deški ljudski šoli za lepe učne uspehe iz risanja; učitelju Pavlu Gorjupu ravnatom za prav dobre učne uspehe; s. Evfemiji Križišnikovi na zasebni vnanji dekliški ljudski šoli uršulinski za odlične uspehe v elementarnem razredu; s. Elizabeti Kremžarjevi, strokovni učiteljici na zasebni vnanji meščanski šoli uršulinski za odlične učne in vzgojne uspehe; Mariji Jerinovi, voditeljici II. mestnega slovenskega otroškega vrta v Cerkvni ulici za vzorno vodstvo in odlične učne in vzgojne uspehe; Ani Gorupovi, otroški vrtnarici ravnatom za lepe učne uspehe. — Razen tega je c. kr. mestni šolski svet v ravnatelj seji sklenil c. kr. deželni šolski svet naprositi, naj nekaterim zaslužnim starejšim učiteljem in učiteljicam na pristojnem mestu izposluje njih delovanju primerna službena odlikovanja. Obrnil se je nadalje na c. kr. deželni šolski svet s prošnjo, naj izposluje vsem ljubljanskim učiteljem in učiteljicam, ki so izprašani(e) za meščanske šole, naslov meščanskih učiteljev in učiteljic, oziroma strokovnih učiteljev in učiteljic. Končno je sklenil naprositi c. kr. dež. šolski svet, naj posreduje pri deželnem zboru kranjskem, da se z ozirom na veliko podražanje stanovanj mestnemu učiteljstvu zviša stanarina za 50 %.

Zagrebski
Franck
priporočujemo kot priznana najboljši pridatek za kavo!

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 564. Kranjako. 1-1
Vesled naročila c. kr. deželnega šolskega sveta do 29. maja 1910 št. 2085 razpisuje c. kr. mestni šolski svet službo stalnega mestnega suplenta na tukajšnjih javnih ljudskih šolah, združeno s službenimi prejemki, ki so osnovani za stalno učno oseboje. Pravilno opremljene prošnje je predpisanim službenim potom pri predsedstvu c. kr. mestnega šolskega sveta vlagati do 6. julija 1910. Zakašenele ali pa pomanjkljive prošnje se pri oddaji službe ne bodo upoštevale. C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani, dne 6. junija 1910. Predsednik: Iv. Hribar l. r.